

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Bakalářská práce

2013

Martina Kotasová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Martina Kotasová

**Srovnání mediálního obrazu islámu
v německých a českých médiích: Před a po
vraždě Theo van Gogha**

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: **Martina Kotasová**

Vedoucí práce: **PhDr. Mgr. Pavel Suk**

Datum obhajoby: **2013**

Bibliografický záznam

KOTASOVÁ, Martina. *Srovnání mediálního obrazu islámu v německých a českých médiích: Před a po vraždě Theo van Gogha*. Praha, 2013, 40 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Mgr. Pavel Suk

Abstrakt

Práce srovnává mediální obraz islámu v německých a českých médiích před a po vraždě holandského režiséra Theo van Gogha. Ten byl 2. listopadu 2004 zavražděn mladým muslimem. Jeho vražda vyvolala v Nizozemsku vlnu násilností a v Německu obavy, protože zde žije početná turecká menšina a i další arabské minority. Podnětem pro tuto vraždu byl pravděpodobně van Goghův film, který zpochybňoval islámské stereotypy. Po této události se v západní Evropě rozpoutala debata o problémech integrace a imigrace. Práce je zaměřená na analýzu článků z německých a českých médií, konkrétně na periodika *Der Spiegel* a *Mladou frontu DNES* a používá kvalitativní obsahovou analýzu, konkrétně metodu zakotvené teorie. Bakalářská práce je rozdělena do dvou hlavních kapitol. První kapitola je teoretická a věnuje se historii islámu v Německu a v České republice a druhá kapitola je empirická a je zde popsán vlastní výzkum.

Abstract

This bachelor thesis compares the media image of Islam in German and Czech media before and after the murder of the Dutch director Theo van Gogh. He was assassinated on 2 November 2004. His murderer was young Muslim Mohammed Bouyeri. Van Gogh's murder caused the wave of violence in the Netherlands. In Germany it caused many concerns, because there is a large Turkish minority and other Arabic minorities. The impulse for the assassination was probably van Gogh's film *Submission*, which questioned the Islam stereotypes and criticized the treatment of women. After his murder the political debate on the issues of integration and immigration arose in the Western Europe. This bachelor thesis analyzes articles from German and Czech media, namely

from the weekly magazine *Der Spiegel* and from the journal *Mladá fronta DNES* and uses the qualitative content analysis and the method of the grounded theory. This thesis is divided into two main chapters.

Klíčová slova

mediální obraz, islám, *Der Spiegel*, *Mladá fronta DNES*, kvalitativní obsahová analýza, zakotvená teorie, vražda Theo van Gogha

Keywords

media image, Islam, *Der Spiegel*, *Mladá fronta DNES*, qualitative content analysis, grounded theory, the assassination of Theo van Gogh

Rozsah práce: 57 223

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 23. května 2013

Martina Kotasová

SCHVÁLENO
Schub

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce									
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:									
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Kotasová Martina	Razítko podatelny:								
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2010/2011	<table border="1" style="margin: auto;"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;"> Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd </td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">Došlo dne:</td> <td style="text-align: center; padding: 2px;"> 28-06-2012 -1- </td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">Číslo:</td> <td style="padding: 2px;"> 1532 Příloh: Skartační heslo: </td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="padding: 2px;">Přiděleno:</td> </tr> </table>	Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd		Došlo dne:	28-06-2012 -1-	Číslo:	1532 Příloh: Skartační heslo:	Přiděleno:	
Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd									
Došlo dne:		28-06-2012 -1-							
Číslo:	1532 Příloh: Skartační heslo:								
Přiděleno:									
E-mail diplomantky/diplomanta: MartinaKotas@seznam.cz									
Studijní obor/forma studia: Mediální a komunikační studia/kombinovaná forma studia									
Předpokládaný název práce v češtině: Srovnání mediálního obrazu islámu v německých a českých médiích: Před a po vraždě Theo Van Gogha									
Předpokládaný název práce v angličtině: Comparison of media image of Islam in German and Czech media: Before and after the murder of Theo Van Gogh									
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013): (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve</u> po dvou semestrech od schválení tezí) LS 2012/2013									
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků): Ve své bakalářské práci se budu zabývat srovnáním mediálního obrazu islámu v německých a českých médiích, konkrétně se zaměřím na periodika Der Spiegel a Mladou Frontu Dnes před a po vraždě Theo Van Gogha, který byl zavražděn fanatikem. Podnětem pro tuto vraždu byl Van Goghův film, který zpochybňoval islámské stereotypy. Jeho vražda byla následována vlnou násilností v Holandsku. V Německu to vyvolalo obavy, protože zde žije početná turecká menšina a i další arabské menšiny. Cílem mé práce je zjistit, jestli se změnil mediální obraz islámu před a po této události v Německu a v České republice a jestli byl rozdíl ve vnímání islámu u nás a v Německu. Předpokládám, že v Německu se situace vyostřila, a že naleznu daleko více článků s islámskou tematikou než v českém tisku. Dalším mým předpokladem je, že mediální obraz islámu po této události byl daleko více negativní než před ní.									
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):									
1. Úvod									
2. Teoretická část									
2.1. Islám v Německu – zde se budu zabývat situací v Německu – historie arabských menšin, složení, integrace, problémy, postoj německé veřejnosti k islámu a k arabské menšině v Německu před a po vraždě Van Gogha.									
2.2. Islám v České republice - zde se budu zabývat situací v České republice – historie arabských menšin, složení, integrace, problémy, postoj české veřejnosti k islámu a k arabské menšině před a po vraždě Van Gogha									
3. Empirická část									
3.1. Hypotézy a výzkumné otázky									
3.2. Der Spiegel									
3.3. Mladá Fronta Dnes									
3.4. Analýza získaných dat									
3.5. Srovnání									
4. Závěr									
5. Seznam použitých zdrojů									
Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy): Mladá Fronta Dnes – srpen 2004 – leden 2005									

Der Spiegel - srpen 2004 – leden 2005

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Kvalitativní obsahová analýza

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

Tištěné zdroje:

BARŠA, P.: Západ a islamismus. Střet civilizací, nebo dialog kultur? Brno, CDK 2001 – autor se zabývá střetem islámské a západní civilizace, který se stal viditelným po teroristických útocích z 11.9.2001. Zabývá se antiteroristickou kampaní a formováním vztahů Evropy a islámu.

CARDINI, C.: Evropa a islám. Praha, NLN 2004 – autor analyzuje vztahy mezi Evropou a islámským světem a popisuje vzájemnou provázanost.

FISH, Steven M.: Are Muslims distinctive? Oxford, Oxford University Press 2011 - autor popisuje odlišnosti muslimů a nemuslimů v současném světě. Autor uvádí, že se muslimové odlišují méně, než si představujeme.

HENDL, J.: Kvalitativní výzkum. Praha, Portál 2005 – Kniha se zabývá metodami kvalitativního výzkumu a zabývá se metodou sběru dat, kódováním, vyhodnocováním a interpretací.

MENDEL, M. a kol. : Islám v srdci Evropy. Praha, Academia 2007 – Kniha popisuje vlivy islámské civilizace na dějiny českých zemí. Česká republika byla jen velmi málo ovlivněna islámem, a proto je potřeba se připravit na střet s islámskou kulturou, aby se mohla stát Česká republika součástí multikulturní Evropy.

Der Spiegel

Mladá Fronta Dnes

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Mediální obraz muslimů v německých tištěných médiích - Markéta Šmídová

Images of Muslims in German Printed Media, vedoucí práce Petra Ezzeddine, oponent Ondřej Skripnik

Bakalářská práce (Bc.)-Univerzita Karlova. Fakulta humanitních studií, 2010

Datum obhájení: 08-09-2010, Výsledné hodnocení: Velmi dobře

Datum / Podpis studenta/ky

20.6.2012

Kolářová

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzují, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Suk Pavel, PhDr.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

31. 5. 2012

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Obsah

Úvod	1
1. Teoretická část	3
1.1 Islám v Německu	3
1.1.1 Počátky islámu v německých zemích	3
1.1.2 Období rozmachu islámu v Německu	4
1.1.3 Etnické a demografické složení muslimského obyvatelstva v Německu	6
1.2 Islám v České republice	7
1.3 Smrt Theo van Gogha	9
1.3.1 Theův život	9
1.3.2 Theova vražda	10
1.3.3 Možné důvody pro vraždu	10
2. Empirická část	13
2.1 Hypotézy a výzkumné otázky	13
2.1.1 Výzkumná metoda	13
2.1.2 Výzkumné otázky a hypotézy	14
2.1.3 Zkoumaný vzorek	14
2.2 Der Spiegel	15
2.2.1 Charakteristika	15
2.3 Mladá Fronta DNES	16
2.3.1 Charakteristika	16
2.4 Analýza získaných dat	17
2.4.1 Otevřené kódování	17
2.4.2 Axiální kódování	25
2.4.3 Selektivní kódování	26
2.5 Srovnání	27
Závěr	29
Summary	31
Použitá literatura	32
Seznam příloh	34
Přílohy	35

Úvod

Holandský režisér Theo van Gogh byl 2. listopadu 2004 zavražděn mladým muslimem. Van Goghova vražda vyvolala v Nizozemsku vlnu násilností a v Německu obavy, protože zde žije početná turecká menšina a i další arabské minority. Podnětem pro tuto vraždu byl pravděpodobně van Goghův film, který zpochybňoval islámské stereotypy. Po této události se v západní Evropě rozpoutala debata o problémech integrace a imigrace.

Srovnání mediálního obrazu islámu v německých a českých médiích v české literatuře chybí. Můžeme zde nalézt mnoho publikací o islámu samotném, několik monografií o islámu v České republice, ale nikoliv analýzu mediálního obrazu islámu. To bylo také důvodem, proč jsem si toto téma vybrala pro svou bakalářskou práci.

Ve své práci jsem si zvolila tři výzkumné otázky, které částečně vyplývají ze samotného názvu práce a mým cílem je na tyto otázky najít odpověď. Jaký mediální obraz islámu vytvářela německá a česká média? Změnil se mediální obraz islámu po vraždě Theo van Gogha? Byl rozdílný mediální obraz v německých a v českých médiích?

Předpokládám, že se v Německu situace po van Goghově vraždě vyostřila, a že nalezu daleko více článků s islámskou tematikou než v českém tisku. Dalším mým předpokladem je, že mediální obraz islámu po této události byl daleko více negativní než před ní, z toho vyplývá i má hypotéza: Po vraždě Theo van Gogha byl mediální obraz islámu více negativní.

Ve své práci jsem se zaměřila na analýzu článků z německých a českých médií, konkrétně na periodika *Der Spiegel* a *Mladou frontu DNES*, použitím kvalitativní obsahové analýzy. Konkrétně jsem využila metodu zakotvené teorie. Svou práci jsem rozdělila do dvou hlavních kapitol. První kapitola je teoretická a věnuje se historii islámu v Německu a v České republice. Jedna z podkapitol se též zabývá vraždou Theo van Gogha. Druhá kapitola, která je rozdělena do pěti podkapitol, je empirická a je zde popsán vlastní výzkum. První podkapitola rozebírá použitou výzkumnou metodu a zkoumaný vzorek, druhá podkapitola je charakteristikou týdeníku *Der Spiegel*, třetí podkapitola je

charakteristikou deníku *Mladá fronta DNES*, ve čtvrté podkapitole jsou analyzovány zvolené články a závěrečná podkapitola shrnuje a srovnává výstupy z výzkumu.

K důležitým zdrojům, které jsem ve své práci použila, patří monografie Martina Klapetka *Muslimské organizace v Německu, Rakousku a Švýcarsku: význam náboženství jako identifikačního prvku při integraci do západních společností*. Z ní jsem čerpala především informace o historii islámu v Německu a o etnickém a demografickém složení německého obyvatelstva. V podkapitole o islámu v České republice jsem nejvíce využila monografii *Islám v srdci Evropy: vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemí* od Mendela, Osmanského a Rataje. Tato monografie je největším uceleným českým dílem, které se zabývá historií islámu v Evropě a v České republice. Při psaní o vraždě Theo van Gogha jsem čerpala z knihy Iana Burumy *Vražda v Amsterdamu: smrt Thea van Gogha a meze smířlivosti*. V ní autor popisuje samotnou smrt, i příčiny, které k vraždě mohly vést. Dále jsem využila monografii Rona Eyermana *The assassination of Theo van Gogh: from social drama to cultural trauma*. V druhé části své práce při samotném výzkumu jsem nejvíce využila publikaci *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie* od Anselma Strausse. V neposlední řadě byly klíčové analyzované články z deníku *Mladá fronta DNES* a týdeníku *Der Spiegel*, bez kterých by se má práce neobešla.

1. Teoretická část

1.1 Islám v Německu

1.1.1 Počátky islámu v německých zemích

Islám v Německu nemá příliš dlouhou tradici. Vztahy mezi Pruskem a Osmanskou říší se začínaly rozvíjet teprve od 18. století a byly to především vztahy diplomatické a obchodní. To vedlo k založení osmanského velvyslanectví v Berlíně v roce 1763. Islámské vlivy se projeví v umění a v architektuře, ale stavby, které byly postaveny, sloužily pouze pro světské účely. Teprve v roce 1870 byly některé budovy využívány pro náboženské účely muslimskými zajatci, kteří byli z řad francouzské armády. Islám byl v té době ale pouze marginálním náboženstvím a až první světová válka změnila situaci v německých zemích. Muslimové se na německé území dostali jako váleční zajatci a byla pro ně vybudována mešita.¹

V meziválečném období docházelo ke vzniku prvních islámských organizací. Ty byly tvořeny především politickými uprchlíky a studenty. Odhadovaný počet muslimů žijících ve Výmarské republice byl přibližně 1800. V roce 1922 byla založena první muslimská obec, jež si kladla za cíl postavení mešity v Berlíně. K této obci náležel i vzdělávací institut *Islam-Institut zu Berlin*, který ovlivňoval vývoj islámu v dalších letech. Další komunita, která vznikla na území Výmarské republiky, byla *Moslemische Gemeinschaft*. Členové náleželi k láhaurské větvi hnutí ahmadíja. Největší přínos této obce bylo prosazení němčiny jako jazyka kázání. Tím chtěli sjednotit muslimy žijící na území Německa, protože pocházeli z různých jazykových okruhů. Také došlo v roce 1938 k přeložení koránu do němčiny. K neméně důležité skupině patřila *Deutsch-Moslemische Gesellschaft*, ve které působili nejen muslimové, ale i další významní učenci jako byli Albert Einstein, Hermann Hesse či Thomas Mann.²

¹ KLAPETEK, Martin. Muslimské organizace v Německu, Rakousku a Švýcarsku: význam náboženství jako identifikačního prvku při integraci do západních společností. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2011, s. 29 -30.

² Tamtéž, s. 30-32.

Během druhé světové války spolupracovala celá řada muslimských organizací s nacistickým režimem, ale i přesto většina z nich musela ukončit svoji činnost. V tomto období se do Německa dostalo okolo 150 000 – 200 000 muslimských zajatců, kteří pocházeli ze Sovětského svazu, či z britských a francouzských kolonií. Celá řada těchto zajatců zůstala po válce v Německu. Z nich se začali rekrutovat první aktivisté. Mnichov a Norimberk byly ustanoveny jako místa imámů neboli muslimských duchovních. Ti měli za úkol duchovní péči o azylanty, nemocné a vězně. Ovšem i přes všechny snahy muslimských aktivistů byl islám v Německu pouze okrajovou záležitostí. To se však změnilo v šedesátých letech, kdy došlo k obrovské migrační vlně, která změnila strukturu německé společnosti.³

1.1.2 Období rozmachu islámu v Německu

Šedesátá léta přinesla velké období změn a to nejen na území Německa, ale i v celé západní Evropě. Bylo to období hospodářského rozkvětu, které s sebou neslo vytvoření nových pracovních míst a možností. To vedlo ke změně jak demografické, tak i politické situace v západních zemích. Do Evropy přicházela řada imigrantů z muslimských zemí. Zpočátku do Německa po druhé světové válce přicházeli především studenti, obchodní zástupci a utečenci. Nejvíce se koncentrovali v Cáchách, Hamburku či Mnichově. V období hospodářského boomu přicházeli do Německa převážně muži, kteří vykonávali manuální práce. V Německu se pro nově příchozí začal používat termín gastarbeiter. Gastarbeiteři byli ubytováni v hromadných ubytovnách a vydělané peníze posílali zpět svým rodinám do jejich vlasti, kam se měli po skončení kontraktů vrátit. Do Spolkové republiky Německo přicházeli dělníci převážně z Turecka, Maroka, Tuniska, Jugoslávie, Itálie, Španělska a Řecka, protože tyto státy měly se SRN uzavřenou mezistátní smlouvu o nábore dělníků.⁴

Vše se ovšem změnilo v období sedmdesátých let, kdy nastala doba strukturálních krizí. Dva ropné šoky, které vyvolaly vzestup cen ropy, zhroucení Bretton-woodského systému a ekonomické problémy vedly k zastavení hospodářského růstu v Evropě. To způsobilo přerušování nábore cizích pracovníků z okolních zemí. Mezi lety 1973-1983 se snížil počet

³ Tamtéž, s. 33-35.

⁴ Tamtéž, s. 35-37.

gastarbeiterů z 2,6 miliónů na 1,9 miliónu. Vlády v západní Evropě nabídly imigrantům kompenzaci, pokud se vrátí do své původní vlasti, to ovšem nemělo velký ohlas a většina z nich zůstala. To přispělo k další vlně migrace, neboť z humanitárních důvodů bylo dovoleno spojení rodin imigrantů, a tak ženy a děti přijely do evropských zemí a usídlily se zde natrvalo.⁵

Vlny migrací změnilly demografii v západní Evropě a vlády na to musely patřičně zareagovat. Bylo potřeba začlenit imigranty do společnosti, to se bohužel ve většině zemí nepodařilo. Imigranti obývali převážně panelové domy, které byly původně určené pro sociálně slabé, a tak postupem času vznikala celá muslimská sídliště. Zpočátku si vybíraly tohle prostředí muslimské rodiny kvůli finanční situaci, později však nově příchozí imigranti vyhledávali tyto čtvrtě kvůli svému etnickému či jazykovému původu. Nově také islám přibral na významu. Do té doby gastarbeiteři rozlišovali mezi kulturou evropskou a svou původní kulturou, ovšem poté, co se jejich ženy a děti přistěhovaly do Německa, se stal islám součástí jejich každodenního života. Rodiny dohlížely na dodržování tradic, hlavně na stravování a oblékání u žen, začaly vznikat muslimské restaurace či řeznictví a začaly se stavět mešity. To ovšem vyvolávalo nelibost u většinové nemuslimské populace. V současnosti se na území severní, střední a západní Evropy nachází přibližně 15 miliónů muslimů.⁶

Sociální situace muslimských rodin je velmi složitá. Můžeme mluvit především o ztrátě rozvětvené rodiny a ztrátě islámské společnosti, do které byla rodina v původní vlasti začleněna. Tuto ztrátu se snaží kompenzovat mnohé muslimské organizace, ale ne vždy se to daří. V některých případech to může vést až k extremistickému chování, kterého jsme byli v posledních letech svědky. Ať už šlo o akty individuálního násilí, kde si jako příklad můžeme uvést brutální vraždu holandského režiséra Theo van Gogha nebo se jednalo o teror proti civilnímu obyvatelstvu.⁷ Evropou nejvíce otřásly teroristické útoky v Madridu z března 2004 a v Londýně v červenci 2005.⁸ Tyto události potvrdily fakt, že integrační politika byla nedostatečná a je potřeba ji změnit, neboť většina extrémistů pocházela z druhé či třetí generace muslimů a vyrostli a vystudovali v Evropě. Mezi důvody, proč

⁵ Tamtéž, s. 37.

⁶ Tamtéž, s. 38-39.

⁷ Tamtéž, s. 39-41.

⁸ FISH, M. Steven. *Are Muslims distinctive?: a look at the evidence*. New York, NY: Oxford University Press, 2011, s. 320-322.

jsou tyto činy páčány, se uvádí špatná sociální situace muslimů. Ne ve všech případech to ovšem odpovídalo, protože někteří pachatelé pocházeli z finančně zajištěných rodin.⁹

Teroristické útoky z 11. září otřásly světem a začalo se mluvit o střetu civilizací neboli o konfliktu mezi křesťanským a osvíceným Západem a muslimským a tmářským Orientem. Teorii o střetu civilizací formuloval po skončení studené války politolog Samuel Huntington jakožto alternativu k porozumění novému mezinárodnímu pořádku.¹⁰ Teroristické útoky také ovlivnily postoj německé veřejnosti k domácím muslimským menšinám. I německá vláda si byla vědoma nebezpečí teroristických útoků, a proto schválila zákony na zakročení proti domácím teroristům a na omezení imigrace a politického azylu.¹¹

1.1.3 Etnické a demografické složení muslimského obyvatelstva v Německu

Není zcela jasné, kolik obyvatel muslimského vyznání žije v Německu. Udává se počet 3,3 milióny, což odpovídá 4 % německé populace. Z toho jsou přibližně dvě třetiny muslimů původem z Turecka. Obecně můžeme imigranty rozdělit do třech skupin. První skupinu tvoří přistěhovalci z Turecka, kteří do Německa přicházeli za prací v období hospodářského rozkvětu. Druhá skupina je tvořena dnešními třicátníky a čtyřicátníky. Ti přišli do Německa se svými rodiči jako malé děti. Poslední skupinou je současná mládež a děti. I když se již narodily na území Německa, tři čtvrtiny neovládají plyně němčinu. Je to dáno faktem, že jejich matky jsou často nevěsty z Turecka, které nemluví německy. Také často sledují média v turečtině a arabštině a žijí na muslimských sídlištích. Islám je tedy často základem jejich identity. Nejvíce muslimského obyvatelstva najdeme

⁹ K LAPETEK, Martin. *Muslimské organizace v Německu, Rakousku a Švýcarsku: význam náboženství jako identifikačního prvku při integraci do západních společností*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2011, s. 39-41.

¹⁰ BARŠA, Pavel. *Západ a islamismus: střet civilizací, nebo dialog kultur?*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001, s. 7-9.

¹¹ FETZER, Joel S a J SOPER. *Muslims and the state in Britain, France, and Germany: Joel S. Fetzer, J. Christopher Soper*. New York, N.Y.: Cambridge University Press, 2005, s. 143.

ve velkých průmyslových městech a v hlavním městě Berlíně. Mezi muslimskou populací převažuje sunnitský islám.¹²

1.2 Islám v České republice

Česká republika je zemí, ve které je nejmenší podíl muslimské populace v Evropě. Proto je zde naprosto odlišná situace než v Německu. Přesto i na našem území se nachází muslimská menšina, jež v posledních letech přibývá na síle. Ovšem zatím nikdo nezaznamenal, že by se v České republice udál nějaký extrémistický čin z rukou muslimů, jak se tomu stalo v zemích západní Evropy. Češi mají malé povědomí o islámu a o islámské kultuře, někteří si dokonce myslí, že jsou muslimové něco jako křesťané, kteří mají jen jiné zvyky.¹³

Mezi faktory, které měly rozhodující vliv na demografii České republiky, patří zeměpisná poloha. České republice se vyhnuly řady migračních vln, které ale neminuly západní Evropu. Přispělo k tomu také to, že Československo patřilo k socialistickému bloku. Do budoucna to však platit nebude. V roce 2004 se Česká republika stala členem Evropské unie a tím padla omezení pohybu přes státní hranice mezi zeměmi EU. Lze tedy očekávat, že se na našem území usadí větší počet cizinců a někteří budou pocházet z islámských zemí. Je tedy potřeba, aby na to byla Česká republika připravena jak po stránce ekonomické a politické, tak psychologické, vzdělávací i zákonodárné.¹⁴

I když se České republice vyhnuly migrační vlny, neznamenalo to, že nebyly dříve české země ve styku s muslimy. Ve středověku se česká společnost seznamovala s islámskou kulturou převážně zprostředkovaně z různých literárních děl. Na začátku novověku vznikala cestopisná díla popisující oblast Blízkého východu díky českým poutníkům, kteří se vydali na cestu do Palestiny. Asi nejznámějším českým cestopisem, popisujícím pouť na Blízký východ, je *Putování aneb Cesta z království českého* Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdruzic. V 19. století začala vznikat první vědecká díla zabývající se islámem.

¹² K LAPETEK, Martin. *Muslimské organizace v Německu, Rakousku a Švýcarsku: význam náboženství jako identifikačního prvku při integraci do západních společností*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2011, s. 41-45.

¹³ JANEČEK, Martin. *Islámská rozpínavost: včera, dnes a zítra*. 1. vyd. Praha: Epoque, 2011, s. 5-6.

¹⁴ MENDEL, Miloš, Bronislav OSTRÁNSKÝ a Tomáš RATAJ. *Islám v srdci Evropy: vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007, s.10-14.

Mezi první vědce, zkoumající islámskou kulturu, patřili Jaromír Kosut, Rudolf Dvořák či Alois Musil. Ve větší míře se Češi začali setkávat s islámskou kulturou po roce 1908, kdy Rakousko-Uhersko anektovalo Bosnu a Hercegovinu, která byla převážně muslimská. Po první světové válce byl dokonce přeložen i korán do českého jazyka. Překladačem byl orientalista Alois Nykl. V roce 1922 došlo k založení Orientálního ústavu, který se stal vydavatelem význačných časopisů.¹⁵

Od roku 1912 se na našem území začaly vytvářet také první náboženské obce. Ty se ale až do dnešní doby nedočkaly uznání ze strany státu. I když zde bylo krátké válečné období, kdy byly náboženské obce uznány, v dnešní době tomu tak není. To pro Českou republiku jako demokratický stát není dobrá vizitka. V roce 1934 byla ustanovena *Muslimská náboženská obec pro Československo s ústředím v Praze*. Ta ovšem nebyla státem uznána, a to z několika příčin. K těm hlavním patřil především zápas uvnitř obce o náboženskou orientaci, který nakonec vyhrálo radikální křídlo, a také nepočetnost obce. Ovšem muslimská obec se nakonec uznání dočkala za Protektorátu v roce 1941 a to pod názvem *Muslimská náboženská obec pro Čechy a Moravu v Praze*. Počet členů v té době přesahoval 700. Nejvýraznějším členem byl především Mohamed Abdallah Brikcius, původním jménem Alois Bohdan Brikcius. I když se zasloužil o mnohé v této náboženské obci, byl rozporuplnou postavou. Velmi obdivoval islámské národy a jeho černobílé vidění světa častokrát způsobilo obci nemalou škodu v očích veřejnosti a jemu to vyneslo pobyt ve vězení. V době druhé světové války byl redaktorem fašistické *Vlajky* a stál na straně Němců a Japonců. Viděl v tom totiž naději pro muslimy na osvobození se od kolonialismu. Také přispíval svými názory do časopisu muslimské obce *Hlas*. Po válce vešly v platnost Benešovy dekrety a tím byla zrušena rozhodnutí původní protektorátní vlády. To znamenalo pro muslimskou obec konec uznání od státu. Během období komunismu se muslimský náboženský život rozvíjel hlavně v soukromí.¹⁶

V současnosti se počet muslimského obyvatelstva v České republice odhaduje na 20 tisíc. Také se u nás začínají utvářet další muslimské organizace. Mezi nejaktivnější patří *Ústředí muslimských náboženských obcí* a jeho *Nadace pro zřízení a provoz islámského centra v Praze a v Brně*. V poslední době se také v ČR šíří víra bahá'í. Ta vychází z tradic islámu,

¹⁵ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004, s. 303-305.

¹⁶ Tamtéž, s. 305-307.

přesto je v muslimských zemích zavrhována jako hereze. Dále se rozvíjí společenství ahmadíja, které také přeložilo korán do češtiny.¹⁷

1.3 Smrt Theo van Gogha

1.3.1 Theův život

Theo van Gogh se narodil v roce 1957 v Haagu a již ve svém dětství byl rebel. Po střední škole ho matka za jeho chování vykážala z domu a on odešel do Amsterdamu, kde vedl nevázaný bohémský život. Nejdříve se pokusil hlásit na filmovou akademii, poté na práva. Nakonec začal pracovat jako inspicient v divadle. V roce 1981 natočil snímek *Luger*, jenž vzbudil velkou pozornost. Poté pokračoval v kariéře filmového režiséra a celkově natočil 23 snímků. Také psal vlastní sloupky do novin a často vystupoval v televizi. Byl vlastně celebritou v Holandsku. Ale on toužil po větší slávě. Často útočil na ostatní, kteří byli slavnější než on sám. Byl znám svými výroky na adresu muslimů, židů i křesťanů. Rád se střefoval do politiků i jiných veřejných činitelů. Sám se považoval za „obecního blba“, který má licenci na to, aby říkal pravdu. Často zdůrazňoval nebezpečí násilnických náboženských vášní, ale on sám se choval, jako by se to jeho osoby netýkalo. Pro něho to byl jen zábava, ale pro lidi, které urážel, to zábava nebyla, ti ho nenáviděli.¹⁸

Mezi jeho přátele patřila Aján Hirsí Alíová, holandská politička somálského původu proslulá svou kritikou islámu. Spolu natočili krátký jedenáctiminutový snímek *Submission*, který ukazoval polonahá těla žen pokrytá modřinami a texty koránu. Hlas, který je slyšet v pozadí dokumentu, říká, že korán ospravedlňuje násilí na ženách. Snímek vyvolal veřejnou debatu a Hirsí Alíová se musela skrývat a byla pod 24-hodinovou policejní ochranou. I když van Gogh dostával díky snímku také spoustu výhrůžek, pokračoval ve svém veřejném životě.¹⁹

¹⁷ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Netradiční náboženství u nás*. 1. vyd. Praha: Dingir, 1998, s.11-12.

¹⁸ BURUMA, Ian. *Vražda v Amsterdamu: smrt Thea van Gogha a meze smířlivosti*. Vyd. 1. Překlad Jaroslav Rek. Praha: Academia, 2010, s. 58-77.

¹⁹ EYERMAN, Ron. *The assassination of Theo van Gogh: from social drama to cultural trauma*. Durham, N.C.: Duke University Press, 2008, s.1-9.

1.3.2 Theova vražda

2. listopadu 2004 vyjel Theo van Gogh na kole do své práce, ale tam již nedošel, neboť šestadvacetiletý Maročan s holandským občanstvím Mohammed Bouyeri (později označován jako Mohammed B.) ho srazil z kola výstřelem z pistole. Van Gogh se snažil přeplazit na druhou stranu ulice, ovšem vrah ho opakovaně střelil ještě několikrát a poté vytáhl mačetu a prořízl van Goghovi hrdlo. Poté Bouyeri načmáral vzkaz na kus papíru a přibodl jej druhým nožem do van Goghovy hrudi. Vrah ještě do mrtvého několikrát kopl, aby se ujistil, že je opravdu mrtvý, a pak klidně odešel. Mezitím se na místo sjížděly policejní vozy. Bouyeri při odchodu prohlásil: „*Ted', vy místní, víte, co můžete v budoucnu čekat!*“²⁰. Po příjezdu policie začala přestřelka a Bouyeri byl zatčen.²¹

Vzkaz, který vrah zanechal ve van Goghově hrudi, nebyl adresován jemu, ale Aján Hirsí Alíové. Bouyeri ji nazval nevěřící fundamentalistkou, která terorizuje islám, pochoduje s vojáky zla a je kacířem ve službách Židů.²² Vzkaz byl napsán v holandštině a obsahoval také citáty v arabštině, kterými Bouyeri vyzýval ke svaté válce. Dále do vzkazu napsal, že bude Alíová zničena spolu s Evropou, Holandskem a Spojenými státy. Krom Alíové se vzkaz zmiňoval o primátorovi Amsterdamu Jobovi Cohenovi nebo o předsedovi Lidové strany svobody a demokracie Jozuovi van Aartsenovi.²³

1.3.3 Možné důvody pro vraždu

Ihned po van Goghově smrti následovala ohromná mediální odezva. Média přinášela různá vysvětlení pro vraždu, přes údajné zapojení islámské teroristické skupiny Hofstad, až po politickou vraždu na objednávku. Pokud chceme najít pravý důvod vraždy, je potřeba pochopit holandskou společnost. Po roce 1950 proudily řady imigračních vln z bývalých holandských kolonií do Nizozemska, především do Amsterdamu, v roce 1960 a 1970 přibývali gastarbeiteři z Turecka a Maroka. Podle statistik z roku 2003 byl v Nizozemsku

²⁰ BURUMA, Ian. *Vražda v Amsterdamu: smrt Thea van Gogha a meze smířlivosti*. Vyd. 1. Překlad Jaroslav Rek. Praha: Academia, 2010, s. 12.

²¹ Tamtéž, s. 11-12.

²² EYERMAN, Ron. *The assassination of Theo van Gogh: from social drama to cultural trauma*. Durham, N.C.: Duke University Press, 2008, s.1-6.

²³ BURUMA, Ian. *Vražda v Amsterdamu: smrt Thea van Gogha a meze smířlivosti*. Vyd. 1. Překlad Jaroslav Rek. Praha: Academia, 2010, s. 14.

téměř stejný počet muslimů jako kalvinistů. Problém ovšem byl v nedostatku veřejné diskuze o imigrační politice, a také v tom, že vlastně žádná imigrační politika neexistovala. O veřejnou diskuzi na tohle téma se snažil politik Pim Fortuyn, blízký van Goghův přítel, také zavražděný a to v roce 2002. Ihned po Fortuynově vraždě se usuzovalo, že byl zavražděn muslimem, to se ale zakrátko ukázalo jako nepravdivé. Jeho vrahem byl ochránce práv zvířat. Při tomto zjištění se holandské společnosti ulevilo. Ne však van Goghovi. Ten začal pracovat na novém filmu, který pojednával o Fortuynově vraždě.²⁴

Ale zpět k van Goghově vraždě. Kromě vzkazu, který Bouyeri zapíchl do van Goghovy hrudi, další vzkaz policisté našli přímo u Mohammeda B. Byl to dopis na rozloučenou. Přál si totiž zemřít za svou víru. Nepředpokládal, že přestřelku s policií přežije. Podle jeho dopisu na rozloučenou byla vražda Theo van Gogha nejspíše rituální vraždou, i když podle Rona Eyermana, profesora na Yaleově univerzitě, to bylo spíše společenské představení. I když se Bouyeri připravil na vraždu, to, že měl u sebe dopis na rozloučenou, napovídá, že si nemyslel, že samotný akt zavraždění byl dostačující. I přesto, že se Mohammed B. narodil i vyrostl v Amsterdamu, rozhodl se, že zemře jako mučedník za islám. Až do toho osudného dne byl Bouyeri modelovým příkladem integrace, úspěšným příběhem pro holandskou multikulturní společnost. Vystudoval střední školu, poté začal studovat na vysoké škole, ze které však odešel těsně před ukončením studia. Tahle událost možná spustila řetězec dalších změn v jeho životě. Změnil způsob oblékání, rétoriku i místo modliteb. Opustil svou původní konzervativní mešitu a našel si novou, vedenou radikálním syrským duchovním. Začal psát otevřené nenávistné dopisy, které zveřejňoval na internetu pod různými jmény.²⁵

Zavraždění van Gogha bylo tedy nejspíš pro Bouyeriho společenským představením. A to hlavně proto, že vražda vytvořila v Nizozemsku novou realitu, neboť se změnilo politické a kulturní prostředí. Vrah zastřelil van Gogha na rušné ulici před zraky mnohých svědků. Mohammed B. věděl, co dělá a věděl, jaké následky ve společnosti jeho čin bude mít. Během svého prvního soudního procesu, Bouyeri zarytě mlčel, ale při druhém mluvil déle jak hodinu a zdůrazňoval především poslání svaté války.²⁶

²⁴ EYERMAN, Ron. *The assassination of Theo van Gogh: from social drama to cultural trauma*. Durham, N.C.: Duke University Press, 2008, s.4-5.

²⁵ Tamtéž, s.6-7.

²⁶ Tamtéž, s.13.

Brutální van Goghova vražda vyvolala vlnu nenávisti po celém Holandsku. Došlo k vypalování mešit a dalším násilnostem. To také vyvolalo silné obavy v ostatních zemích západní Evropy, především v sousedním Německu. Cílem mé bakalářské práce je popsat mediální odezvu v německých a českých médiích a srovnat ji s obrazem islámu, který vytvářela média před van Goghovou vraždou.²⁷

²⁷ ŠNAIDAUF, Jan. *Arabské národnostní menšiny v Německu na pozadí současné diskuse o imigraci, integraci a multikulturalismu*. Praha : Asociace pro mezinárodní otázky, 2005. [cit. 2013-05-06]. Dostupné z: <http://www.amo.cz/publikace/arabske-narodnostni-mensiny-v-nemecku-na-pozadi-soucasne-diskuse-o-imigraci-integraci-a-multikulturalismu-1.html>

2. Empirická část

2.1 Hypotézy a výzkumné otázky

2.1.1 Výzkumná metoda

Za výzkumnou metodu jsem si zvolila kvalitativní obsahovou analýzu. I když se při zkoumání mediálních obsahů více používá kvantitativní obsahová analýza, která využívá statistické metody, pro téma a účely mé bakalářské práce se lépe hodí kvalitativní analýza. Mezi přednosti kvalitativního výzkumu se řadí podrobný popis daného tématu. Jako negativum se zmiňuje subjektivní dojem, který je ovlivněn výzkumníkem. Pokud by výzkum prováděla jiná osoba, došla by k částečně odlišnějším výsledkům. Oproti kvantitativní metodě tedy kvalitativní analýzu nelze snadno replikovat. Často se také využívá kvalitativní metoda jako doplněk metody kvantitativní.²⁸

Výzkum používající kvalitativní analýzu je následující. Nejdříve se stanoví výzkumné otázky, které ale mohou být obměňovány a doplňovány během výzkumu. Kvalitativní analýza je tedy pružným typem výzkumu. V průběhu výzkumu mohou kromě dalších výzkumných otázek vznikat také nové hypotézy a rozhodnutí, jak změnit zvolený plán. Analýza dat probíhá současně s jejich sběrem. Výzkumník se podle jejích výsledků rozhodne, která z dat potřebuje. Výzkumník se snaží porozumět danému tématu a stává se součástí výzkumu.²⁹

Existují různé typy kvalitativní analýzy. Ve své práci využiji metodu zakotvené teorie, která se skládá ze tří fází kódování. Těmito fázemi jsou nejdříve otevřené kódování, poté axiální kódování a závěrem kódování selektivní. V první fázi výzkumu neboli v otevřeném kódování se výzkumník seznamuje s analyzovaným materiálem. Ve zkoumaném materiálu výzkumník nalézá různé jevy. Tyto jevy se označují termínem *pojmy*. Poté výzkumník opakovaně prochází materiál a *pojmy* seskupuje do *kategorií*, kterým náleží různé *vlastnosti*, jež nabývají rozdílných *dimenzí*. Jednotlivé *vlastnosti* se definují umístěním na *dimenzionální škálu*. Při axiálním kódování se výzkumník snaží nalézt vztahy

²⁸ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, s. 49-50.

²⁹ Tamtéž, s. 49-50.

mezi *kategoriemi* pomocí uspořádávání a přeskupování údajů. Vzájemné vztahy mezi kategoriemi a nadřazené kategorie vytváří *paradigmatický model*. Závěrečnou fází je selektivní kódování, ve které dochází k integraci *kategorií* do zakotvené teorie. Výzkumník si zvolí *centrální kategorii*, která se vztahuje k ostatním *kategoriím*, a tím se vytváří *příběh* neboli konečná teorie. Tím ovšem není analýza u konce. Jako součást výstupu se ještě uvádí popis *procesu* metody zakotvené teorie.³⁰

2.1.2 Výzkumné otázky a hypotézy

Ve své práci jsem zvolila tři výzkumné otázky, které částečně vyplývají ze samotného názvu práce a mým cílem je na tyto otázky najít odpověď. Jaký mediální obraz islámu vytvářela německá a česká média? Změnil se mediální obraz islámu po vraždě Theo van Gogha? Byl rozdílný mediální obraz v německých a v českých médiích?

Předpokládám, že se v Německu situace po van Goghově vraždě vyostřila, a že v německém tisku naleznu daleko více článků s islámskou tematikou než v českém. Dalším mým předpokladem je, že mediální obraz islámu po této události byl daleko více negativní než před ní, z toho vyplývá i má hypotéza: Po vraždě Theo van Gogha byl mediální obraz islámu více negativní.

2.1.3 Zkoumaný vzorek

Ve své práci jsem se rozhodla analyzovat články z českého deníku *Mladá fronta DNES* a z německého týdeníku *Der Spiegel*, jelikož obě média patří k nejčtenějším ve své zemi. Sledovaným obdobím je srpen 2004 až leden 2005 neboli tři měsíce před a po vraždě van Gogha. Nesmíme zapomenout na to, že v roce 2004 byly noviny a televize převažujícími médii, která měla vliv na veřejné mínění, jelikož internet nebyl ještě rozšířen v takové míře jako dnes. Proto je právě pro tuto práci klíčové sledovat články z těchto médií, protože z toho si můžeme odvodit, jaký mediální obraz islámu byl vytvářen. Články z *MF DNES* jsem čerpala z elektronické databáze *Newton Media SEARCH* a články ze

³⁰ STRAUSS, Anselm. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Přel. S. Ježek. 1.vyd. Boskovice: Albert, 1999, s. 12-107.

Spiegelu z jeho online archivu. Zkoumaným vzorkem je tedy soubor 84 článků. Tento počet se při kvalitativním výzkumu může zdát příliš široký, ale metoda zakotvené teorie širšímu vzorku přeje a to především v první fázi kódování. I když je metoda zakotvené teorie metodou, kterou lze nejlépe aplikovat na výzkum mé bakalářské práce, některé kroky nelze použít či vyzkoumat. U zkoumaného vzorku nelze vždy zjistit, za jakých okolností vznikly analyzované články, či jaký účinek měly na čtenáře a veřejné mínění.³¹

2.2 Der Spiegel

2.2.1 Charakteristika

Týdeník *Der Spiegel* poprvé vyšel v roce 1947 v Hannoveru jako nástupce časopisu *Diese Woche* a byl postaven na americkém a britském modelu. Editorem a vydavatelem se stal Rudolf Augstein. V počátcích vycházel v nákladu 15 tisíc kopií, což bylo nedostatečné. V roce 1952 se redakce přestěhovala do Hamburku a počet výtisků se navýšil na 121 tisíc. *Der Spiegel* se stal velmi populárním poté, co prohlásil, že Bonn byl vybrán jako hlavní město proto, že členové parlamentu byli podplaceni. V roce 1962 se odehrála slavná „*Spiegel affaire*“, kdy došlo k okupaci redakce německou policií, jelikož byl *Spiegel* nařčen z vlastizrady. Augstein a další novináři byli zatčeni a Augstein strávil ve vězení více než 100 dní. Po celé zemi se přehnala vlna protestů, která nakonec vyústila v rezignaci ministra obrany Franze Josefa Strausse, protože lhal ohledně své role v této aféře.³²

Až do současnosti *Spiegel* odhaluje skandály a neregulérnosti ve světě politiky a businessu. *Der Spiegel* vlastní jeden z největších mediálních archivů na světě. Po roce 1989 se náklad navýšil na více než 1 milion kopií a rozšířil se i do zahraničí. *Der Spiegel* čte okolo 6 milionů Němců, což představuje 9 % obyvatel starších 14 let. V roce 1994 byl spuštěn *Spiegel online*, jenž patří k nejvíce navštěvovaným německým webovým stránkám, a v roce 2004 byla představena jeho anglická verze.³³

³¹ Tamtéž, s. 135.

³² Six Decades of Quality Journalism: The History of DER SPIEGEL. *Spiegel online* [online]. 2011 [cit. 2013-05-18]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/international/six-decades-of-quality-journalism-the-history-of-der-spiegel-a-789853.html>

³³ Tamtéž

2.3 Mladá Fronta DNES

2.3.1 Charakteristika

Během druhé světové války v květnu 1945 obsadila skupina Hnutí mládeže za svobodu budovu redakce nacistického deníku *Der Neue Tag* v Praze, kde začala vydávat deník pod názvem *Mladá kultura*. Po nástupu komunismu došlo k zestátnění tiskáren a *Mladá fronta* spadala pod Ústřední výbor Československého svazu mládeže, posléze přejmenovaný na Socialistický svaz mládeže. Deník byl určen převážně pro mladou generaci a jeho náklad byl přibližně 320 tisíc výtisků denně, což odpovídalo čtvrtému místu po *Rudém právu*, *Zemědělských novinách* a *Práci*.³⁴

Ihned po sametové revoluci začaly v redakci probíhat dramatické změny. Došlo k založení Občanského fóra, k ustanovení nového vedení a změně šéfredaktora. Nové vedení dospělo k názoru, že je zapotřebí udělat noviny nezávislé na státě. Ovšem SSM se vlastnictví ziskového deníku nechtěl jen tak lehce vzdát. Proto začala probíhat tajná příprava k přechodu na akciovou společnost. Dne 27. července 1990 byla zřízena společnost MaF a.s. Ovšem i nadále pokračovaly dohady se Svazem mládeže. Od 1. září se začal užívat název *Mladá fronta DNES*. V současné době je vlastníkem *MF DNES* německý koncern Rheinisch-Bergische Druckerei- und Verlagsgesellschaft a vydavatelem MAFRA, a.s. V roce 2004 byla *MF DNES* deníkem s největším průměrným nákladem v České republice, jež činil 310 000 výtisků denně. Podle výzkumu Media Projektu četlo v roce 2004 *Mladou frontu DNES* 1,15 milionů lidí, z toho 643 000 mužů a 554 000 žen a to převážně ekonomicky aktivní lidé.³⁵

³⁴ O privatizaci deníku Mladá fronta. *Britské listy* [online]. [cit. 2013-05-17]. Dostupné z: <http://www.blisty.cz/art/23779.html>

³⁵ Tamtéž

2.4 Analýza získaných dat

2.4.1 Otevřené kódování

V první fázi kódování jsem procházela články, které se zmiňují o islámu a hledala jsem mezi nimi podobnosti a *pojmy*, které jsem následně slučovala do *kategorií*. Abych mohla odpovědět na zvolené výzkumné otázky, zkoumala jsem zvláště články z *MF DNES* a ze *Spiegelu*, ale ihned v první fázi kódování jsem zjistila, že mediální obraz islámu v německých a českých médiích nebyl rozdílný, proto jsem články z obou médií kodovala do společných *kategorií*. Ve *Spiegelu* se ve sledovaném období objevilo 73 článků zmiňujících islám, ale nakonec jsem analyzovala 41, neboť ty zbylé nebyly primárně zaměřeny na islám. V *Mladé frontě DNES* se ve sledovaném období objevilo 117 článků zmiňujících islám, ovšem některé jsem ihned vyřadila, protože byly irelevantní a o islámu se zmiňovaly jen okrajově. Velká část článků, kterou jsem nakonec nevybrala, se zabývala situací v Iráku, ale převážně z bezpečnostního hlediska a ne náboženského. Nakonec jsem analyzovala 43 článků z *MF DNES*. Dále jsem sledovala, zda se změnil charakter článků před a po vraždě van Gogha a zjistila jsem, že se mediální obraz nezměnil. Již tedy první fáze kódování mi částečně zodpověděla druhou výzkumnou otázku i hypotézu. Ovšem abych získala odpověď i na další výzkumné otázky, seskupila jsem identifikované *pojmy* do *subkategorií a kategorií*.

První kategorií je kategorie **násilí**. Násilí se v analyzovaných člancích vyskytuje velmi často. Zde ještě můžeme zmínit subkategorie válka, boj, útok, únos, masakr či vražda. Nejvíce je násilí zmiňováno s *pojmy* svatá válka, válka v Iráku, únos cizinců, masakr v Beslanu či vražda Theo van Gogha. Pro ukázkou jsem zvolila úryvek z článku číslo 29. „Dva protestantské kostely v nizozemském Utrechtu se staly v noci na včerejšek terčem žhářských útoků. V noci na dnešek byl naopak hlášen požár islámské školy ve městě Uden. Pokračovala tak série násilností, kterou minulý týden zahájila vražda kontroverzního nizozemského režiséra Théa van Gogha. Útok na kostely, provedený Molotovovými koktejly, napáchal podle utrechtské policie jen malé hmotné škody. Psychologické škody budou větší - je to další krok v eskalaci násilí v Nizozemsku, která probíhá od režisérovy smrti. Vražda van Gogha, kterou spáchal islámský radikál, vyvolala sérii žhářských útoků

proti místním mešitám. Islámská škola v Eindhovenu se dokonce stala terčem pumového útoku.“³⁶

Druhou kategorií, která je v analyzovaných článcích hodně prezentována, je **terorismus**. Terorismus je spojován především s pojmy bombový atentát, teroristický útok, terorista, či Usáma Bin Ládín. Často se autoři článků ptají, jak teroristickým útokům zabránit. Mnohé články se také věnují teroristickým útokům z 11. září či teroristickému masakru v ruském Beslanu. Pokud se ve článcích objevuje kategorie terorismus, je pro ni typickou vlastností negativita. To potvrzuje i následující ukázka: *„Jak vypadá válka s terorismem tři roky poté? Po Beslanu huř, než jaký je skutečný stav. Téměř přesně tři roky poté, co svět strnul při pohledu na hroutící se mrakodrapy, dostal další ránu mezi oči ve městě, které do té doby nikdo neznal. Časová shoda od chvíle, kdy George Bush vyhlásil ‚válku terorismu‘, k jihoruskému Beslanu svádí k hodnocení: kam jsme vlastně došli? Tentokrát teroristé nepotřebovali nejvyšší mrakodrapy, aby ukázali, jak jsme zranitelní. Zvolili si děti. Kulisou ani nemuselo být srdce New Yorku. Malé hnízdo pod Kavkazem bohatě stačilo.*“³⁷

Napětí můžeme jmenovat jako třetí kategorii. Napětí se nachází v celé řadě článků, je především spojováno se situací po vraždě Theo van Gogha, kdy dochází k napětí v zemích západní Evropy, či napětí na Blízkém východě. Pod tuto kategorii také spadá subkategorie protest. Jako demonstrativní ukázka poslouží článek číslo 28. *„Po filmařově smrti se v Amsterdamu a Rotterdamu uskutečnily pochody pravicových extremistů. V pátek byli ve městě Huizen zadrženi dva muži, kteří se pokoušeli podpálit místní mešitu. Další žhářské útoky na muslimské svatostánky byly zaznamenány v Bredě a Utrechtu. U jedné z amsterdamských mešit byla v igelitové tašce nalezena hlava vepře, který je muslimy považován za nečisté zvíře. V sobotu červenou barvou pošpinili vandalové amsterdamské sociální centrum, které pomáhá imigrantům z muslimských zemí po jejich příchodu do Nizozemska.*“³⁸

Kultura je kategorií, která spojuje články zabývající se tradicemi, islámskou módou, Orientem či literaturou. Pro tuto kategorii je typické, že vyzdvihuje vlastnosti islámu, které jsou Západem přijímány velmi pozitivně. Také se v těchto článcích často objevují názory

³⁶ Článek č.29, viz Příloha č.1

³⁷ Článek č.14, viz Příloha č.1

³⁸ Článek č.28, viz Příloha č.1

mladých muslimských Evropanů. Toho si můžeme všimnout v úryvku z článku 81. „*Je to pravděpodobně jediná módní přehlídka, ve které jsou ženy v publiku oblečeny více provokativně než modelky. Ve třetí řadě sedí Selma mezi svými dvěma přítelkyněmi, všechny tři berlínské Egyptanky. Selma vypadá jako mladá Bianca Jagger, jen lépe oblečená. Její přítelkyně mají na sobě islámský oděv, i když si kupují své tuniky v H & M. Selma je rozená Berlínka, i když pro její boty a její džíny by mohl být vyžadován zbrojní průkaz. Jak to zapadá do ‚Walk of Islam‘? Selma by nyní mohla odpovědět, že se ona osobně již dávno s odíváním z Blízkého východu neztotožňuje.*“³⁹

Pátou kategorií je **fanatismus**. Ten je často reprezentován pojmy fundamentalismus, symbolické obětování či mučednictví. Nejvíce se v člancích, ve kterých se tato kategorie vyskytuje, píše o mladých muslimech, kteří se nebojí obětovat svůj pozemský život, aby získali lepší život posmrtný. Články také popisují jejich provedené činy. Pro ukázkou jsem zvolila článek číslo 49: „*Z Bagdádu do Karáčí, z Džerby do Jeruzaléma: sebevražedné bombové útoky se staly oblíbeným nástrojem teroristů – také bin Ládinova Al-Káida staví ve válce proti Západu na ‚mučednících‘. Kdo jsou muži a ženy, kteří obětují své životy, aby ostatní roztrhali na smrt: Náboženští fanatici, politicky utlačovaní, psychopati? Jak je lze zastavit?*“⁴⁰

Extremismus je další kategorií, která úzce navazuje na fanatismus. Pro extremismus je v člancích typický pojem islamismus a je spojován především s radikálním islámem, který se vyznačuje nenávisí vůči Západu a je stavěn do kontrastu s islámem umírněným. Pro výše uvedené skutečnosti je nejvhodnější ilustrativní ukázkou článek 18: „*O tom, že islamismus, často nesprávně označovaný jako fundamentalistický islám, je problémem, není pochyb. Islamismus je radikální ideologie 20. století, islám je starobylé náboženství. Stejně jako komunismus byl totalitní perverzí socialismu (který sám o osobě nemusí být totalitní, nýbrž může být i demokratický - viz sociální demokracie), stejně jako nacismus byl totalitní perverzí socialismu a nacionalismu (ten také nemusí být totalitní, nýbrž může být i patriotický - viz de Gaulle či Thatcherová), tak islamismus je totalitní politickou perverzí náboženství islámu (jehož miliony příslušníků mohou být mírumilovné).*

³⁹ Článek č.81, viz Příloha č.2, vlastní překlad

⁴⁰ Článek č.49, viz Příloha č.2, vlastní překlad

Islamističtí teroristé zneužívají islám, otázkou však je, nakolik je za to odsuzují umírnění islámští vůdcové. Domnívám se, že nedostatečně.“⁴¹

Sedmou kategorií je **konfrontace**. Tím je především myšlen střet civilizací, střet kultury západní s kulturou islámskou, jak to popsal ve své knize Samuel Huntington. Někteří autoři článků s jeho názorem souhlasí, druzí s ním polemizují. Pro tuto kategorii je názorným příkladem článek 68: *„SPIEGEL: Pane Mulischi, filmař Theo van Gogh musel kvůli jeho ostré kritice fundamentalistického islámu zemřít. Je střet kultur, jež předpověděl americký historik Samuel Huntington, v liberálním a tolerantním Nizozemí v plném proudu? Mulisch: Bohužel to tak vypadá. Stále jsme ve stavu šoku. Ministr financí hovořil o válce a byl za to kritizován. Ale to je samozřejmě jazyk prezidenta Bushe: ‚Válka proti teroru‘. Že se konflikt koná v této svobodné a liberální zemi je opět ironií dějin.*“⁴²

Zahalování je kategorií, která se v článcích vyskytuje především ve spojitosti s muslimskými ženami. Jako podkategorii můžeme jmenovat také šátky, o kterých se píše převážně ve spojení s novým francouzským zákonem. Pojmy, které jsou s kategorií zahalování spojeny, jsou tradice, zvyky a povinnosti. Necht' je ukázkou článek číslo 2: *„Jenže v islámských zemích, i v těch o něco málo modernějších (Jordánsko mezi ně můžeme prozatím počítat), je v poslední době trend zahalovat a stále více zahalovat čím dál tím silnější. Konfrontovány jsou s tím od pádu iráckého prezidenta Saddáma Husajna i některé ženy v Iráku. Zde je ovšem důležité napsat, že některé. Například v době, kdy se v Afghánistánu dostalo k moci islámské fundamentalistické hnutí Taliban, byl západní svět zděšen tím, že fanatičtí vládcí nařídili absolutní zahalení, které platilo pro všechny ženy v zemi. To se mimochodem dodnes příliš nezměnilo. Když jsem na podzim roku 1996 chodil ulicemi Kábulu, na ulicích jsem potkával neprostupně zahalené modré postavy (většinou měly místní ženy oblečení této barvy). Na nářky Západu se však místní obyvatelé často dívali s nepochopením. Na většině území Afghánistánu totiž ženy nikdy odhaleny nechodily. Nebylo nově co nařizovat. Nebylo vlastně moc co měnit. Ke kultuře islámu zahalování žen prostě patří, ať se to v naší civilizaci někomu líbí či nelíbí. Druhou otázkou však je, zda je to pouze věc tradic a zvyků, nebo zda je to záležitost vynucená autoritativním způsobem proti názoru některých žen.*“⁴³

⁴¹ Článek č.18, viz Příloha č.1

⁴² Článek č.68, viz Příloha č.2, vlastní překlad

⁴³ Článek č.2, viz Příloha č.1

Další kategorií, která je v člancích zastoupena, je **integrace**. Ta je zmiňována především v souvislosti s muslimským obyvatelstvem v Evropě a jak se podařilo či nepodařilo muslimy do většinové společnosti integrovat. Tato kategorie vystupuje na povrch po van Goghově vraždě. To můžeme vidět i v článku 70: *„Po vraždě nizozemského režiséra Thea van Gogha pociťuje mnoho Němců strach ze střetu civilizací. Proto se naskýtá otázka, co se káže v mešitách. Poprvé se začínají muslimské organizace odlišovat od svých radikálnějších bratrů.“*⁴⁴

Desátou kategorií je kategorie **obavy**. Zde můžeme jmenovat subkategorie pobouření, strach, hrozba či panika. Tyto podkategorie se vyskytují v celé řadě analyzovaných článků a to především ve spojení s teroristickými útoky a vraždami. Také tato kategorie vystihuje stav nizozemské společnosti po vraždě Theo van Gogha. Navazuje i na kategorii integrace. O tom se můžeme přesvědčit v článku číslo 36: *„V zemích Evropské unie dnes žije zhruba 12 milionů muslimů a díky vysoké porodnosti se bude jejich počet zvyšovat. Česká republika problémy s muslimy nezná, žije jich tady pouze hrstka, asi 15 tisíc. Naopak země, jako sousední Německo se třemi miliony muslimů, bezradně tápou v problému zvaném integrace. Společnost není ‚multikulti‘, jak se říká, nýbrž rozpolcená. Muslimové se cítí nepochopení, diskriminováni, neumějí jazyk. Někteří imámové hlásají nenávisť vůči Němcům. Selhal snad stát ve věci integrace, nebo o ni muslimové vůbec nestojí? V zemi žije 7,3 milionů cizinců. Proč nejsou potíže s Italy či Poláky? Bude receptem právo i povinnost umět jazyk? Vražda nizozemského režiséra Thea van Gogha kvůli jeho údajným protimuslimským postojům, následné útoky na muslimy a Molotovův koktejl na mešitu v bádensko-württemberském Sinsheimu opět rozvířily v Německu diskusi o ‚multikulturní‘ společnosti. Přesněji řečeno o její iluzi.“*⁴⁵

Častou kategorií je **konflikt**. Ten se nejvíce vyskytuje v souvislosti s izraelsko-palestinskou otázkou nebo jako konflikt křesťanů proti muslimům. Jako podkategorii konfliktu můžeme jmenovat krizi. O té se píše ve smyslu krize hodnot nebo krize společnosti. Následující článek zobrazuje konflikt křesťanů a muslimů: *„Ve 24 letech se Smith přestěhoval do domu svého otce v Římě, konvertoval k islámu a založil Muslimskou unii Itálie a dnes je z něj prý lepší člověk. Smithova mise od té doby byla obrátit své italské*

⁴⁴ Článek č.70, viz Příloha č.2, vlastní překlad

⁴⁵ Článek č.36, viz Příloha č.1

krajany na víru a vyvolat osobní křížovou výpravu za islám. V říjnu 2003 rozhodl soudce v Aquile: Do 30 dnů musely zmizet ze škol v Ofeně krucifixy, neboť nakonec byl katolicismus v Itálii jako státní náboženství zrušen v roce 1984. Bouře nevole vybuchla: V Ofeně protestují rodiče s transparenty ‚Ruce pryč od křížů‘, papež zasáhl, a dokonce i italští politici byli jednou vzácně sjednoceni. Trest byl podmíněně odložen, nyní je věcí Ústavního soudu.“⁴⁶

Rozdělením je především myšlen vztah mezi Spojenými státy americkými a Evropou po teroristických útocích a po Bushově intervenci do Iráku. Necht' je příkladem článek 18: *„První kontroverzní otázka, která po 11. září přišla na pořad dne, však zněla: Má mít boj proti terorismu formu pouze zpravodajskou, anebo i nějakou jinou? Postupně oddělila Ameriku od Evropy, rozdělila Evropu a nakonec i Ameriku. Pokud teroristy vnímáme jako jednotlivé bacily, zpravodajský boj proti nim je něčím na způsob aplikace antibiotik. Ale co když někde existuje místo, prostředí či subkultura, která je produkuje a exportuje? Není pak adekvátní zaměřit se primárně na zdroj tohoto problému? (...) Tato strategie se snaží jít ke kořenům problému islámského terorismu tím, že se zaměří na státy terorismus vyvolávající či podporující. Usiluje o změnu chování režimů - v některých státech silou, v jiných jejich zastrašením. Osobně se domnívám, že tato strategie - zpravodajská likvidace teroristických sítí a zároveň vojensko-politická neutralizace režimů, jež teroristy podporovaly - je racionální a jako jediná má dlouhodobě naději na úspěch. Mnozí lidé však strategii, která se zaměřila i na režimy, jež přímo 11. září nezorganizovaly, odmítají jako neúčinnou či nemorální. Tato otázka postavila část Evropy proti Americe a Evropu rozdělila na země a vlády, které s Amerikou nesouhlasily, a na ty, které ji podporovaly.“⁴⁷*

Kategorie **poškození** se v článcích vyskytuje ve smyslu poškození pověsti islámu ve světě. To bylo uváděno především po teroristickém masakru v ruském Beslanu. S touto kategorií se pojí pojmy odsouzení a uškození. Za příklad stojí článek 13: *„Obsazení školy a masakr dětí uškodil islámu, shoduje se naprostá většina listů, které vycházejí na Blízkém východě a vyjadřují rozhořčení nad akcí teroristů v ruském Beslanu. ‚To, co se stalo v té nešťastné škole, nelze ospravedlnit. Vzbuzuje to odpor a zlobu mezi muslimy, protože to poškodilo pověst všech muslimů i naší vznešené víry,‘ napsal jordánský deník Ad-Dustúr. Írán sice operaci teroristů neschválil, avšak kritizoval ruskou vládu, která podle Teheránu*

⁴⁶ Článek č.57, viz Příloha č.2, vlastní překlad

⁴⁷ Článek č.18, viz Příloha č.1

nevytvořila dostatečný prostor pro vyjednávání. Podle egyptského vládního deníku *Al-Ahrám* se musí všichni viníci z Beslanu ze svého odporného činu zodpovídat. ‚Ty děti ani jejich učitelé se nedopustili ničeho, aby byla prolita jejich krev,‘ napsal saúdskoarabský list *Al-Vatan*. ‚Událost v Rusku je příkladem selhání armády,‘ napsal íránský list *Al-Vifák*.⁴⁸

Další kategorií je **pomsta**. Ta se vyskytuje v článcích, které se zmiňují o islamistech, kteří se chtějí pomstít Západu a USA. Pod tuto kategorii spadá i subkategorie odplata a msta. Jako pomstu za protiislámské výroky některé články označují vraždu Thea van Gogha. S touto vraždou se spojuje i odplata nizozemských obyvatel, kteří se mstili za van Goghovu vraždu ničením muslimských objektů. O všem pojednává následující ukázka z článku 67: ‚*Vlna násilí po vraždě režiséra Thea van Gogha signalizuje konec tolerance veřejnosti. Jak si odborník na korán Fred Leemhuis z univerzity v Groningenu poprvé přečetl dopis, který byl nalezen na mrtvole Thea van Gogha, cítil se podivně dotknut: To by měla být závěť od vraha? Dopis byl adresován bojovníci za práva žen somálského původu Ayaan Hirsi Aliové, která společně s van Goghem natočila anti-islámský film Submission. (...)Bombové útoky, žhářství a útoky na mešity a školy, ruční granát na policisty, dva zatčení v Haagu, obloha se zavřela nad městem.*‘⁴⁹

Krutost je spojována především s krvavým masakrem v Beslanu či s únosy cizinců v Iráku a jejich popravami. S krutostí je také spojena van Goghova vražda. Pro ukázkou jsem si vybrala úryvek z článku pojednávajícím o Beslanu: ‚*Chaotická vůle vytvořit krvavý začátek nové éry v oblasti mezinárodního terorismu - válka proti školním dětem. Krutý útok od 11. září 2001 dokazuje, že čečenští islamisté vedou vzpouru proti Moskvě. Starší a zdravé děti běží samy, či klopýtají, běží do stínu pancéřového vozu a sanitky. Nejmladší a zranění jsou bleskově nošeni pod salvou střel a úderů granátů. Několik z nich na sobě stále má výbušné pásy, které na ně připevnili teroristé.*‘⁵⁰

Další kategorií je **souvislost**. Tou je v článcích především myšlena spojitost mezi islámem a terorismem. Autoři článků si často kladou otázku, zda je mezi tím spojitost či není. Pro tuto kategorii jsem vybrala ukázkou z článku 40: ‚*Přímo před kostelem v severoiráckém*

⁴⁸ Článek č.13, viz Příloha č.1

⁴⁹ Článek č.67, viz Příloha č.2, vlastní překlad

⁵⁰ Článek č.50, viz Příloha č.2, vlastní překlad

Mosulu byl včera unesen katolický arcibiskup Basile Georges Casmoussa. Vyvrcholila tak řada teroristických útoků na křesťany v Iráku. Až dosud se však jednalo především o sebevražedné útoky na kostely. Šestašedesátiletý arcibiskup Casmoussa je irácký rodák a je známým zastáncem mírového soužití muslimů a křesťanů. ‚Nesmíme ztotožňovat islám s terorismem,‘ řekl na podzim na konferenci katolických novinářů v Thajsku. ‚Někteří muslimové jsou teroristy, stejně jako někteří křesťané jsou fundamentalisty,‘ vysvětloval.⁵¹

Netolerance je spojována především s náboženstvím ve smyslu náboženské netolerance. Pod tuto kategorii také můžeme zařadit subkategorii odrazení. Tím je ve člancích myšleno odrazení cizinců, aby přijížděli na území Iráku a stáli na straně USA. O netoleranci pojednává i následující ukázka: *„Islámský fundamentalismus náboženskou toleranci nezná, bez skrupulí vraždí ‚bezvěrce‘. Lze předpokládat, že kdyby islámští fundamentalisté (a někteří diktátoři, jako byl třeba Saddám Husajn) měli k dispozici stejné technologické prostředky, jaké má k dispozici západní civilizace, z velkých evropských a amerických měst by už byly jen sutiny, miliony lidí by byly povražděny.“⁵²*

Nedemokracie je další kategorií, která úzce navazuje na netoleranci. Pro nedemokracii je v člancích typický pojem nesvoboda a islámský režim. Články pojednávají především o autoritářských a diktátorských režimech v arabském světě. Tak je tomu i v následujícím článku: *„Nikdo nezaútočí tak přesně a vášnivě na arabské vládcy jako liberální arabská opozice: ‚Oni nesnášejí kritiku, a kritika jsou plíce svobody,‘ píše syrský vypravěč Rafik Shami žijící v Německu. Odešel do exilu, aby se vyhnul ‚vraždě na duchu a na duši‘ - stejně jako bezpočet dalších trpících.“⁵³*

Jako další kategorii můžeme jmenovat **předsudky**. Ty se vyskytovaly často v člancích, které se zabývaly otázkou vstupu Turecka do Evropské unie. Autoři poukazovali na to, že jsou určité zažitě předsudky vůči islámu, které ale nemusí být vůbec opodstatněné. Následující ukázka je toho důkazem: *„V očích mnoha Evropanů je Turecko ještě něco mnohem horšího než Balkán. Obavy a předsudky vůči vzdálené zemi stále zůstávají velkou překážkou na turecké cestě do Evropské unie. Mnoho na tom nezmění ani posudek Evropské komise, která doporučila zahájit vstupní jednání s Ankarou. S předsudky vůči*

⁵¹ Článek č.40, viz Příloha č.1

⁵² Článek č.16, viz Příloha č.1

⁵³ Článek č.53, viz Příloha č.2, vlastní překlad

Turecku si musí poradit sama Evropa - její obavy však musí vyvrátit Turci. Obě strany mají před sebou dost práce. Obavy z islámu a prudký růst počtu obyvatel, to jsou nejčastěji uváděné předsudky proti členství Turecka v EU. Turci však budou členy téměř šestisetmilionové unie. I v době, kdy v počtu obyvatel předstihnou Němce, bude mít Ankara při rozhodování EU nanejvýš 15 procent všech hlasů, spíš méně.“⁵⁴

Poslední kategorií je **rozhodování**, které je spjato s předchozí kategorií, protože se v člancích, ve kterých se tato kategorie objevovala, hovořilo o vstupu Turecka do Evropské unie a o průběhu rozhodování, zda se má Turecko stát členem EU či nikoliv. O tom pojednává i následující článek: „*Gerhard Schröder a Angela Merkelová chtějí zabránit, aby došlo v jejich stranách k větším debatám o členství Turecka v EU. Patří země na Bosporu opravdu do Evropy? Jaký přínos by mělo rozšíření EU pro Německo? V SPD a v Unii to kvasí.*“⁵⁵ Jak jsme si mohli všimnout, kategorie mají mezi sebou různé vztahy a některé kategorie se dokonce navzájem prolínají. Vztahy mezi kategoriemi jsou náplní další fáze kódování.

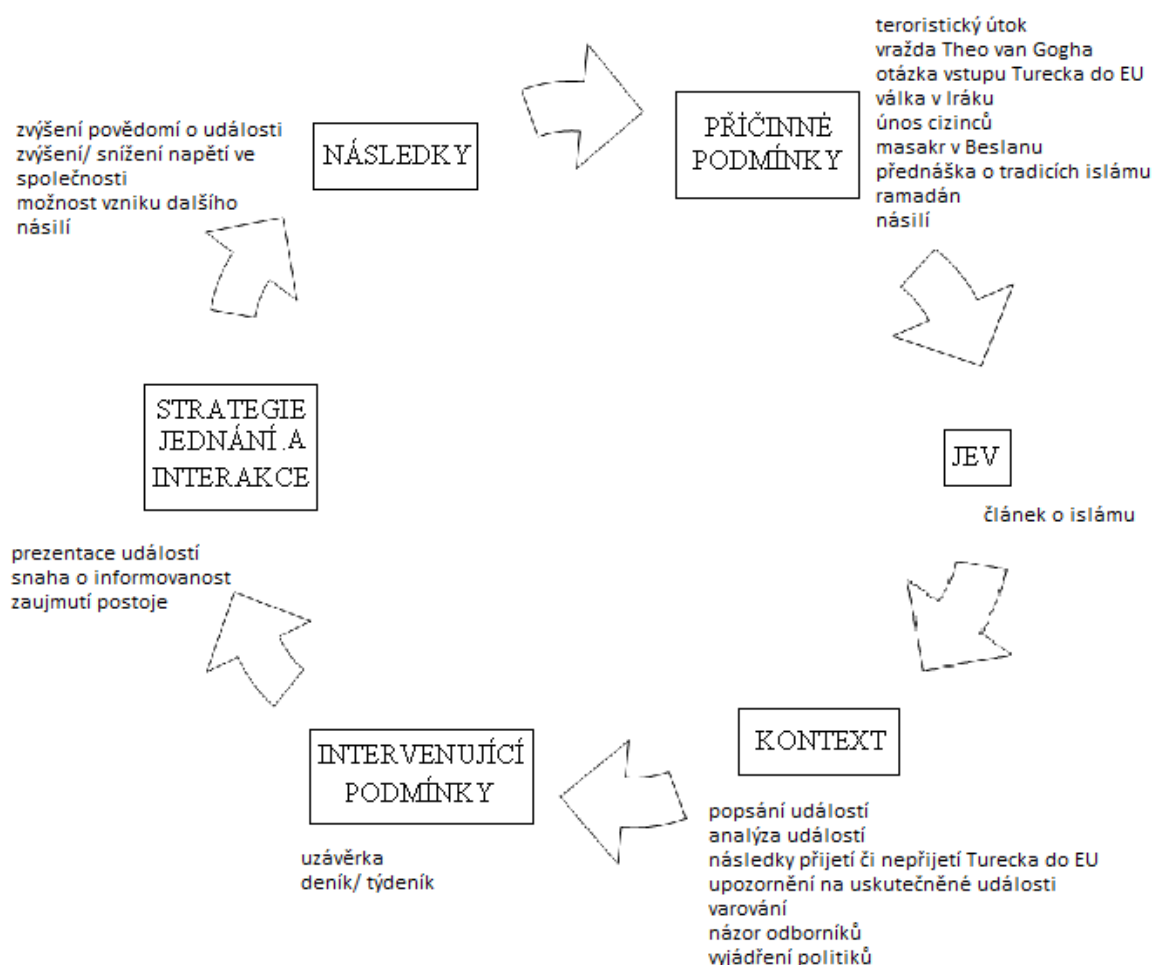
2.4.2 Axiální kódování

V této fázi kódování jsem pomocí vztahů mezi kategoriemi sestavila paradigmatický model. Jak je vidět v níže přiloženém schématu, příčinné podmínky, kterými jsou například teroristický útok, vražda Thea van Gogha, otázka vstupu Turecka do EU, válka v Iráku, únos cizinců, masakr v Beslanu, přednáška o tradicích islámu, ramadán či násilí vedou ke vzniku jevu, v našem případě k napsání článku o islámu. Dále následuje zasazení do kontextu. Tím je především popis a analýza události, upozornění na skutečně události, varování, názor odborníků či vyjádření politiků. Poté navazují intervenující podmínky, těmi mohou být závěrka či samotný deník a týdeník. Dále následuje strategie jednání a interakce. Zde můžeme zmínit prezentaci událostí, snahu o informovanost či zaujmutí postoje. Na to navazují následky, kterými jsou zvýšení povědomí o události, zvýšení nebo snížení napětí ve společnosti a možnost vzniku dalšího násilí. Pokud následky působí na příčinné podmínky, tak se cyklus uzavře. Tím se opět vyvolá jev, neboli bude sepsán nový článek o islámu.

⁵⁴ Článek č.22, viz Příloha č.1

⁵⁵ Článek č.59, viz Příloha č.2, vlastní překlad

Paradigmatický model

2.4.3 Selektivní kódování

V poslední fázi kódování jsem měla za cíl sestavit centrální kategorii a vytvořit konečnou teorii. Již v rámci předchozích fází bylo viditelné, že si jsou jednotlivé kategorie velmi blízké. Proto jsem nakonec zvolila jako centrální kategorii **napětí**, která v sobě nese a spojuje všechny další kategorie. Nakonec to i vyplývá z paradigmatického modelu. Napětí je ústředním motivem většiny analyzovaných článků, a také vystihuje náladu ve společnosti, převážně v západní Evropě, po daných událostech. Napětí také utváří konečnou teorii a odpovídá na otázku, jaký mediální obraz islámu vytvářela německá a česká média.

Napětí je tedy ústředním jevem tohoto výzkumu a formuluje příběh mediálního obrazu islámu. Je tedy zásadním aspektem článků. Příběh vzniku mediálního obrazu je následující. Následkem napětí ve společnostech dojde ke vzniku určité události neboli příčinné podmínky (teroristický útok, vražda Theo van Gogha, válka v Iráku, přednáška o tradicích islámu). Ta má za následek sepsání článku o této události, kde se odrazí nálada autora, jeho povědomí a informovanost o dané události, jeho osobní zaujatost nebo také uzávěrka daného deníku či týdeníku. Autor článku se snaží o určitou prezentaci události. Následkem napsání a vydání článku může a nemusí být zvýšení povědomí o události, zvýšení nebo snížení napětí ve společnosti a možnost vzniku dalšího násilí. A tím se uzavře kruh a opět se dostaneme na začátek.

2.5 Srovnání

Jaký mediální obraz islámu tedy vytvářela německá a česká média? Změnil se mediální obraz islámu po vraždě Theo van Gogha? Byl rozdílný mediální obraz v německých a v českých médiích? Předpokládala jsem, že se v Německu situace po van Goghově vraždě vyostřila, a že nalezu daleko více článků s islámskou tematikou než v českém tisku. Dalším mým předpokladem bylo, že mediální obraz islámu po této události byl daleko více negativní než před ní, z toho vyplývala i má hypotéza: Po vraždě Theo van Gogha byl mediální obraz islámu více negativní.

Mediální obraz islámu se po vraždě Theo van Gogha nezměnil, neboť tato událost nebyla nijak přelomová. I když vyvolala v západních zemích debatu o imigraci a integraci, nezměnila mediální pohled na islám. Před van Goghovou vraždou se odehrály mnohé další události, které byly považovány za mnohem hrůznější. K těm patřily především teroristické útoky z 11. září a teroristický masakr v ruském Beslanu.

Mediální obraz islámu nebyl rozdílný v německých a v českých médiích. V obou periodikách byly popisovány stejné události a byly popsány obdobně, proto byl mediální obraz obdobný. Můj předpoklad, že najdu ve *Spiegelu* více článků zabývajících se islámem, byl chybný. V obou médiích se po van Goghově vraždě objevil podobný počet článků, ne všechny se ale zabývaly van Goghovou vraždou. Ta se probírala přibližně 14 dní a to především v důsledku vzniklé vlny násilí v Nizozemsku.

Po důkladné analýze jednotlivých článků jsem došla k názoru, že má hypotéza, že po vraždě Theo van Gogha byl mediální obraz islámu více negativní, je nepravdivá a tímto ji zamítám. To již vyplývá z odpovědi na výzkumnou otázku, zda se mediální obraz islámu po vraždě Theo van Gogha změnil. Mediální obraz se po vraždě nezměnil, tudíž nebyl více negativní, neboť se před van Goghovou vraždou udály i jiné události, které byly považovány za daleko krutější.

Na otázku, jaký mediální obraz islámu tedy vytvářela německá a česká média, již odpověděla metoda zakotvené teorie. Ústředním motivem článků bylo napětí, které odráželo také situaci ve společnosti. Články se nejvíce věnovaly událostem jako byly teroristické útoky, vraždy, boje či únosy. Dále popisovaly obavy z možného střetu kultur, z konfliktu mezi křesťany a muslimy. Analyzovaly rozhodování, zda přijmout Turecko do Evropské unie či nikoli. Zmiňovaly předsudky, které si společnost o islámu utváří a popisovaly problémy integrace muslimského obyvatelstva do většinové společnosti. Jen menší množství článků se věnovalo islámské kultuře. Ty, které se jí věnovaly, se zaměřily především na tradice, módu a literaturu.

Závěrem se naskytá otázka, zda mediální obraz islámu vytváří nové napětí ve společnosti, které je podnětem pro vznik dalšího napětí a násilí, nebo na to nemá žádný vliv.

Závěr

Ve své práci jsem si zvolila tři výzkumné otázky, které částečně vyplývají ze samotného názvu práce a mým cílem bylo na tyto otázky najít odpověď. Jaký mediální obraz islámu vytvářela německá a česká média? Změnil se mediální obraz islámu po vraždě Theo van Gogha? Byl rozdílný mediální obraz v německých a v českých médiích?

Předpokládala jsem, že se v Německu situace po van Goghově vraždě vyostřila, a že naleznu daleko více článků s islámskou tematikou než v českém tisku. Dalším mým předpokladem bylo, že mediální obraz islámu po této události bude daleko více negativní než před ní, a z toho vyplývala i má hypotéza: Po vraždě Theo van Gogha byl mediální obraz islámu více negativní.

Na otázku jaký mediální obraz islámu tedy vytvářela německá a česká média odpověděla metoda zakotvené teorie. Ústředním motivem článků bylo napětí, které odráželo také situaci ve společnosti. Články se nejvíce věnovaly událostem jako byly teroristické útoky, vraždy, boje či únosy. Dále popisovaly obavy z možného střetu kultur, z konfliktu mezi křesťany a muslimy. Analyzovaly rozhodování, zda přijmout Turecko do Evropské unie či nikoli. Zmiňovaly předsudky, které si společnost o islámu utváří a popisovaly problémy integrace muslimského obyvatelstva do většinové společnosti. Jen menší množství článků se věnovalo islámské kultuře. Ty, které se jí věnovaly, se zaměřily především na tradice, módu a literaturu.

Mediální obraz islámu se po vraždě Theo van Gogha nezměnil, neboť tato událost nebyla nijak přelomová. I když vyvolala v západních zemích debatu o imigraci a integraci, nezměnila mediální pohled na islám. Před van Goghovou vraždou se odehrály mnohé další události, které byly považovány za mnohem hrůznější. K těm patřily především teroristické útoky z 11. září a teroristický masakr v ruském Beslanu. Po důkladné analýze jednotlivých článků jsem došla k názoru, že má hypotéza, že po vraždě Theo van Gogha byl mediální obraz islámu více negativní, je nepravdivá a tímto ji zamítám. Mediální obraz se po vraždě nezměnil, tedy nebyl více negativní.

Mediální obraz islámu nebyl rozdílný v německých a v českých médiích. V obou periodikách byly popisovány stejné události a byly popsány obdobně, proto byl mediální obraz obdobný. Můj předpoklad, že najdu ve *Spiegelu* více článků zabývajících se islámem, byl chybný. V obou médiích se po van Goghově vraždě objevil podobný počet článků, ne všechny se ale zabývaly van Goghovou vraždou. Ta se probírala přibližně 14 dní a to především v důsledku vzniklé vlny násilí v Nizozemsku.

Summary

The Dutch director Theo van Gogh was assassinated on 2 November 2004. His murderer was young Muslim Mohammed Bouyeri. Van Gogh's murder caused the wave of violence in the Netherlands. In Germany it caused many concerns, because there is a large Turkish minority and other Arabic minorities. The impulse for the assassination was probably van Gogh's film *Submission*, which questioned the Islam stereotypes and criticized the treatment of women. In my bachelor thesis I focused on three research questions. What media image of Islam was created by the German and Czech media? Has the media image of Islam changed after the murder of Theo van Gogh? Has the media image differed in the German and Czech media? I assumed that the situation in Germany after the van Gogh's murder escalated so that I would find far more articles focusing on Islam topics in the German media than in the Czech media. My other assumption was that the media image of Islam would be far more negative after the murder of van Gogh. That was also my hypothesis. After my thorough analyses I was able to answer my research questions. The method of grounded theory helped me answer the first question. Tension was the main theme of the most articles. The articles focused mainly on terrorist attacks, murders, wars and kidnapping, fear from the clash of civilization and fear from the conflicts between Christians and Muslims. The articles also analyzed decision making process of accepting Turkey to European Union. Only a few articles focused on the Islam culture. If so, they covered tradition, fashion or literature. The media image of Islam did not change after the assassination of van Gogh, because this affair was not the turning point. There were other events, which were far more horrifying (the terrorist attacks in 2001 or the terrorist massacre in Beslan). So I reject my hypothesis. The media image of Islam did not differ in the German and Czech media. The both periodicals focused on the same events and the media image was similar.

Použitá literatura

Monografie

BARŠA, Pavel. *Západ a islamismus: střet civilizací, nebo dialog kultur?*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001, 188 s. ISBN 80-859-5996-8.

BURUMA, Ian. *Vražda v Amsterdamu: smrt Thea van Gogha a meze smířlivosti*. Vyd. 1. Překlad Jaroslav Rek. Praha: Academia, 2010, 200 s. Edice 21. století, sv. 9. ISBN 978-802-0018-755.

EYERMAN, Ron. *The assassination of Theo van Gogh: from social drama to cultural trauma*. Durham, N.C.: Duke University Press, 2008, 219 p. ISBN 978-082-2344-063.

FETZER, Joel S a J SOPER. *Muslims and the state in Britain, France, and Germany: Joel S. Fetzer, J. Christopher Soper*. New York, N.Y.: Cambridge University Press, 2005, 208 s. ISBN 05-215-3539-5.

FISH, M. Steven. *Are Muslims distinctive?: a look at the evidence*. New York, NY: Oxford University Press, 2011. ISBN 978-019-9769-209.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2.

JANEČEK, Martin. *Islámská rozpínavost: včera, dnes a zítra*. 1. vyd. Praha: Epoque, 2011, 318 s. ISBN 978-80-7425-117-7.

KLAPETEK, Martin. *Muslimské organizace v Německu, Rakousku a Švýcarsku: význam náboženství jako identifikačního prvku při integraci do západních společností*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2011, 255 s. ISBN 978-807-3252-649.

MENDEL, Miloš, Bronislav OSTŘANSKÝ a Tomáš RATAJ. *Islám v srdci Evropy: vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007, 499 s. ISBN 978-802-0015-549.

STRAUSS, Anselm. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Přel. S. Ježek. 1.vyd. Boskovice: Albert, 1999, 196 s. ISBN 80-858-3460-X.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Netradiční náboženství u nás*. 1. vyd. Praha: Dingir, 1998, 137 s. ISBN 80-902-5280-X.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004, 462 s. ISBN 80-717-8798-1.

Elektronické zdroje

O privatizaci deníku Mladá fronta. *Britské listy* [online]. [cit. 2013-05-17]. Dostupné z: <http://www.blisty.cz/art/23779.html>

Six Decades of Quality Journalism: The History of DER SPIEGEL. *Spiegel online* [online]. 2011 [cit. 2013-05-18]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/international/six-decades-of-quality-journalism-the-history-of-der-spiegel-a-789853.html>

ŠNAIDAUF, Jan. *Arabské národnostní menšiny v Německu na pozadí současné diskuse o imigraci, integraci a multikulturalismu*. Praha : Asociace pro mezinárodní otázky, 2005. [cit. 2013-05-06]. Dostupné z: <http://www.amo.cz/publikace/arabske-narodnostni-mensiny-v-nemecku-na-pozadi-soucasne-diskuse-o-imigraci-integraci-a-multikulturalismu-1.html>

Seznam příloh

Příloha č.1: Seznam analyzovaných článků z *MF DNES*

Příloha č.2: Seznam analyzovaných článků z *Der Spiegelu*

Přílohy

Příloha č.1: Seznam analyzovaných článků z *MF DNES*

1. Teroristé v Iráku útočí na křesťanské kostely, 2.8.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 10 ~ *Ze světa, Reuters, ČTK*
2. Zadržte se a tak zůstaňte, 4.8. 2004, Mladá fronta DNES ~ str. 12 ~ Léto 2004, *Viliam Buchert*
3. Arabové mění plány, mešita nebude, 5.8.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 01 ~ Severní Čechy
4. Co islám dovoluje, a co ne, 16.8.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 12 ~ Léto 2004, *Viliam Buchert*
5. Francie bojuje s antisemitismem, 24.8.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 09 ~ *Ze světa, Michaela Prokopová*
6. Válka není vždycky nejlepší recept, 30.8.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 07 ~ názory, *Michal Mocek*
7. Propusťte novináře, vyzývají únosce muslimové z celého světa, 31.8.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 08 ~ *Ze světa*
8. Iráčtí únosci popravili dvanáct Nepálců, 1.9.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 08 ~ *Ze světa*
9. Eso špionáže zachraňuje reportéry, 2.9.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 10 ~ *Ze světa*
10. Beslan: svět je pobouřen, zděšení jsou i muslimové, 6.9.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 02 ~ *Teror v Rusku*
11. Nový kurz teroru?, 6.9.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 08 ~ názory, *Martin Komárek*
12. Co si o tom myslí muslimové?, 7.9.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 02 ~ *Boj s terorem, Ladislav Kryžánek*
13. Teroristé poškodili islám, shoduje se muslimský tisk, 7.9.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 08 ~ *Ze světa, ČTK*
14. Od 11. září k 1. září, 7.9.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 01 ~ *Boj s terorem, Milan Vodička*

15. I teror je dílo lidského ducha, 7.9.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 06 ~ názory, *Karel Steigerwald*
16. Západ válku s islámem neprohraje, 8.9.2004, Mladá fronta DNES~ str. 07 ~ názory, *Jiří Pehe*
17. Jak to celé viděl sebevražedný pilot, 11.9.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 11 ~ Ze světa, *Lubomír Heger*
18. Bitva s otevřeným koncem, 11.9.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 01 ~ Kavárna, *Roman Joch*
19. Jsou křesťané v nevýhodě?, 18.9.2004, Mladá fronta DNES~ str. 06 ~ názory, *Dan Drápal*
20. Muslimové přibližovali na zámku své náboženství a zvyky, 20.9.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 03 ~ Severní Čechy
21. Proč teroristé v Iráku vraždí své zajatce právě takto?, 22.9.2004, Mladá fronta DNES~ str. 08 ~ Ze světa, *Milan Vodička*
22. Turci musí dokázat, že patří k Evropě, 7.10.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 06 ~ názory, *Michal Mocek*
23. Zarkáví a další vraždí v Iráku i proto, že si špatně vyložili islám, 11.10.2004, Mladá fronta DNES~ str. 10 ~ Ze světa
24. Al-Kajda vydává časopis pro ženy, 14.10.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 10 ~ Ze světa
25. Vstávám brzy, abych se před pústem stačil napít, říká český muslim, 16.10.2004, Mladá fronta DNES~ str. 11 ~ Ze světa, *Luděk Navara*
26. Při ramadánu se bojuje, i když se to nemá, 16.10.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 11 ~ Ze světa, *Milan Vodička*
27. Jak si udělat nové nepřátele, 1.11.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 06 ~ názory, *Zbigniew Brzezinski*
28. Bomba poničila islámskou školu v Nizozemsku, 9.11.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 08 ~ Ze světa
29. Nizozemsko čelí vlně násilí po smrti režiséra, 10.11.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 11 ~ Ze světa
30. Nizozemsko: vlna násilí zasáhla policii, 11.11.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 12 ~ Ze světa
31. Vlna násilí ničí zažitý obraz Nizozemska, 12.11.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 09 ~ Ze světa, *Michal Mocek*

32. Co všechno obnáší pohřeb muslima, 12.11.2004, Mladá fronta DNES~ str. 08 ~ Ze světa, *ČTK*
33. V Nizozemsku zatýkali kurdské rebely, 13.11.2004, Mladá fronta DNES~ str. 11 ~ Ze světa, *Revers*
34. Žijí v Evropě, platí eurem a věří v Alláha, 19.11.2004, Mladá fronta DNES~ str. 09 ~ Ze světa, *Lubomír Heger*
35. Chvála intolerance čili nepřítel musí ležet v prachu, 27.11.2004, Mladá fronta DNES~ str. 01 ~ Kavárna, *Martin Schmarcz*
36. Evropa neví, jak žít s muslimy. A oni s ní, 2.12.2004, Mladá fronta DNES~ str. 07 ~ Publicistika, *Zita Senková*
37. Čeští muslimové: Jsme tu doma, 2.12.2004, Mladá fronta DNES~ str. 07 ~ Publicistika, *Luděk Navara*
38. Radikální imámové nejsou vítáni, 2.12.2004, Mladá fronta DNES~ str. 07 ~ Publicistika
39. Kdopak by se Turka bál, 17.12.2004, Mladá fronta DNES ~ str. 06 ~ názory, *Martin Komárek*
40. Teroristé unesli arcibiskupa, 18.1.2005, Mladá fronta DNES~ str. 01 ~ Titulní strana
41. Největší pouť muslimů začala, 19.1.2005, Mladá fronta DNES~ str. 09 ~ Ze světa
42. Na pouť do Mekky se vydali i čeští muslimové, 19.1.2005, Mladá fronta DNES~ str. 05 ~ z domova, *ČTK*
43. Muslimové obětují 25 beranů, 21.1.2005, Mladá fronta DNES~ str. 01 ~ Brno, *ČTK*

Příloha č.2: Seznam analyzovaných článků z *Der Spiegelu*

44. Usbekistan: Im Land der bartlosen Propheten, 9.8.2004, *Der Spiegel* ~ str. 94,
Walter Mayr
45. Muslime: Heißer Stuhl, 9.8.2004, *Der Spiegel* ~ str. 39 ~ Deutschland, *Dominik Cziesche*
46. Islamisten: Terror aus der Gefängniszelle, 30.8.2004, *Der Spiegel* ~ str. 91~
Ausland
47. USA: Ein neuer Angriff droht, 6.9.2004, *Der Spiegel* ~ str. 114 ~ Ausland, *Georg Mascolo, Gerhard Spörl*
48. Kein Blut auf unser Kopftuch, 6.9.2004, *Der Spiegel* ~ str. 110 ~ Titel, *Romain Leick*
49. Die mordenden Märtyrer, 6.9.2004, *Der Spiegel* ~ str. 106, *Erich Follath, Annette Grossbongardt, Georg Mascolo*
50. Der schrankenlose Terror, 6.9.2004, *Der Spiegel* ~ str. 100, *Uwe Klussmann, Walter Mayr*
51. Extremisten: Frühe Warnung, 20.9.2004, *Der Spiegel* ~ str. 40, *Matthias Gebauer, Holger Stark*
52. Europa: Umstrittene Freundschaft, 27.9.2004, *Der Spiegel* ~ str. 116 ~ Ausland,
Dieter Bednarz, Winfried Didzoleit, Bernhard Zand
53. Die Mutter des Friedens, 28.9.2004, *Der Spiegel Special* ~ str. 6 ~ Arabische Welt,
Rainer Traub
54. Hausmitteilung, 28.9.2004, *Der Spiegel Special* ~ str. 3
55. Mord an Geist und Seele, 4.10.2004, *Der Spiegel* ~ str. 194 ~ Kultur, *Romain Leick*
56. Indien: Unsere Zeit ist gekommen, 4.10.2004, *Der Spiegel* ~ Ausland, *Padma Rao, Olaf Ihlau*
57. Eine Meldung und Ihre Geschichte: Der Antichrist, 4.10.2004, *Der Spiegel* ~ str. 84
~ Gesellschaft, *Fiona Ehlers*
58. Terror: Der schwäbische Krieger, 4.10.2004, *Der Spiegel* ~ str. 66 ~ Deutschland,
Dominik Cziesche
59. Europa: Da sträubt sich etwas, 4.10.2004, *Der Spiegel* ~ str. 24 ~ Deutschland, *Ralf Beste, Markus Feldenkirchen, Dirk Koch, Christoph Schult, Gabor Steingart*
60. Schule: Unterricht ohne Haube, 18.10.2004, *Der Spiegel* ~ str. 64, *Dietmar Hipp, Caroline Schmidt*

61. Islamisten: Explosive Mischung, 25.10.2004, Der Spiegel ~ str. 66 ~ Deutschland,
Dominik Cziesche, Andreas Ulrich
62. Terrorismus: Der Taliban und der Märtyrer, 25.10.2004, Der Spiegel ~ str. 50 ~
Deutschland, *Georg Mascolo, Sven Röbel, Holger Stark*
63. Das Ende des Dschihad, 30.10.2004, Der Spiegel ~ str. 134 ~ Titel, *Richard A.
Clark*
64. Frankreich: Tabu gebrochen, 30.10.2004, Der Spiegel ~ str. 117 ~ Ausland
65. Islamisten: Der vollendete terrorist, 30.10.2004, Der Spiegel ~ str. 78 ~
Gesellschaft, *Ralf Hoppe*
66. Thailand: Feuer und Öl, 15.11.2004, Der Spiegel ~ str. 143 ~ Ausland, *Andreas
Lorenz*
67. Niederlande: Zeitenwende hintern Deich, 15.11.2004, Der Spiegel ~ str. 132 ~
Ausland, *Erich Wiedemann*
68. Spiegel-Gespräch: Jetzt haben alle Angst, 15.11.2004, Der Spiegel ~ str. 89 ~ Titel,
Hans Hoyng, Martin Doerry
69. Augen fest verschlossen, 15.11.2004, Der Spiegel, *Michaela Schießl, Caroline
Schmidt*
70. Integration: Harte Hand gegen Hassprediger, 22.11.2004, Der Spiegel ~ str. 36 ~
Deutschland, *Dominik Cziesche, Barbara Schmid, Holger Stark*
71. Islamisten: Verraten und verkauft?, 22.11.2004, Der Spiegel ~ str. 19 ~
Deutschland
72. Ausländer: Wenig verwurzelt, 29.11.2004, Der Spiegel ~ str. 40 ~ Deutschland,
Petra Bornhöft, Horand Knaup, Cordula Meyer
73. Islamisten: Kontakt in Oslo, 6.12.2004, Der Spiegel ~ str. 32, *Holger Stark*
74. Europäische Union: Sultan auf Westkurs, 29.11.2004, Der Spiegel ~ str. 112,
Bernard Zand
75. Terrorismus: Die dritte Generation, 13.12.2004, Der Spiegel ~ str. 44 ~
Deutschland, *Holger Stark, Andreas Ulrich*
76. Für Menschenrechte werben, 13.12.2004, Der Spiegel ~ str. 31 ~ Deutschland,
Klaus Wiegrefe, Jan Fleischhauer
77. Eine Kette der Vergeltungsschläge, 20.12.2004, Der Spiegel ~ str. 103 ~ Ausland,
Olaf Ihlau, Volkhard Windfuhr
78. Geheimdienste: Der Spion, der aus der Uni kam, 20.12.2004, Der Spiegel ~ str. 44
~ Deutschland, *Dominik Cziesche*

79. Putins Ground Zero, 27.12.2004, Der Spiegel ~ str. 65 ~ Titel, *Uwe Buse, Ullrich Fichtner, Mario Kaiser, Uwe Klußmann, Walter Mayr, Christian Neef*
80. Terroristen: Ein verlorener Junge, 27.12.2004, Der Spiegel ~ str. 32 ~ Deutschland, *Dominik Cziesche, Georg Mascolo*
81. Catwalk der Kopftücher, 3.1.2005, Der Spiegel ~ str. 47, *Alexander Smolczyk*
82. Extremisten: Missionare des Dschihad, 10.1.2005, Der Spiegel ~ str. 54~ Deutschland, *Holger Stark*
83. Innere Sicherheit: Aktion Kehraus, 24.1.2005, Der Spiegel ~ str. 62~ Deutschland, *Markus Deggerich, Holger Stark*
84. Integration: Alarmierender Einblick, 24.1.2005, Der Spiegel ~ str. 59~ Deutschland, *Otto Schily*